MARIANNE?

JOHANNA FRID

Marianne?

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

TIDIGARE UTGIVNING
Familieepos (med Gordana Spasic), 2017
Nora eller Brinn Oslo brinn, 2018
Haralds mamma, 2023

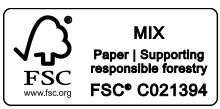

Albert Bonniers Förlag
Box 3159, 103 63 Stockholm
www.albertbonniersforlag.se
info@albertbonniers.se

ISBN 978-91-0-018429-2
COPYRIGHT © Johanna Frid, 2026
Utgiven enligt avtal med Grand Nordic Agency AB
OMSLAG Beatrice Bohman
FÖRSTA TRYCKNINGEN
TRYCK ScandBook, EU 2026

Till Arja
1950–2022

1

Egentligen var hon en helt vanlig flicka. Vitt leende, hög hästsvans, mörkbrunt hår som glänste som en välryktad ponny; ett engelskt varmblod dekorerad med prisrosetter i blått och rött. Hon såg rakt in i kameran med ett leende som både var barnsligt mjukt och vältränat, indrillat av en förälder eller nitisk balettlärarinna. Hon var söt förstås, och medveten om det. Det enda som bröt illusionen (för är inte den sortens flicka egentligen bara en fantasi?) var födelsemärket. Om hon hade valt en annan frisyr, snedbena, en lång lugg, eller poserat i halvprofil hade det inte synts. Hon hade inte gjort något för att dölja det. Det var rött, ett eldsmärke; hjärtformat som på ett gammaldags valentinkort, mycket rött. Så att det förde tankarna till brandbilar och övermogna tomater.

Bilden var en lågupplöst reproduktion av ett skolfoto hämtat ur en årsbok från Dunedin Academy, tydligen en privat high school i sydvästra Florida. Fotografiet var tryckt i en lokaltidning, en sådan som skriver om brandmän som räddar kattungar ur träd och prisbelönta pumpor på årets skördefestival, en sådan som uppmärksammar när borgmästaren klipper banden och inviger en ny park – och naturligtvis det värsta, det grövsta, det mest skrämmande trakten kunde uppbåda. Artikeln var inte särskilt lång, men i det digitala faksimil jag läste hade den, tack vare

Mariannes skolfoto och ett studioporträtt av hela familjen, fått ett heluppslag.

Tragisk eldsvåda bragte familj om livet natten till lördag

Två vuxna och en flicka har dött i en brand i familjens hus i Dunedin. När brandkåren nådde platsen var elden redan så utbredd att det stod klart att några liv inte skulle gå att rädda. Florida State Police har identifierat offren som Patsy Wallace, 45, Dave Wallace, 53, och Marianne Wallace, 17. En utredning har inletts för att avgöra hur branden uppstod. I nuläget menar polisen att branden tagit fart under den tidiga lördagsmorgonen. Man utesluter inte att brott kan ha begåtts.

Familjeporträttet var taget i en studio, Marianne i mitten, föräldrarna på var sida om henne. Bilden visade en yngre Marianne, rundare om kinderna, iförd rutig klänning med vit krage. Hon hade en glugg mellan framtänderna som måste ha justerats i tonåren. Var leendet blygare, mer avslappnat? Lekfullt eller påklistrat? Jag kunde inte avgöra det. Dave Wallace log på ett sätt som framstod som både varmt och avvisande, Patsy var idel halssenor, pärlor och en Hillary Clinton-frisyr som ganska klädsamt ramade in ansiktet. Det var uppenbart att de båda inte bara ansåg, de *visste*, att allt varit Monicas fel. Marianne stod en liten bit framför föräldrarna. Var det så här man såg ut om man var en familj som älskade varandra? Kanske.

Brandmännen gjorde en heroisk insats för att försöka ta sig in i huset, men kunde på grund av den häftiga elden och röken inte göra något annat än att påbörja släckningsarbetet, meddelade

Florida State Police Lt Derek Kovic under lördagens press-konferens. Mr Baker, en av brandmännen först på plats, säger att rökutvecklingen var snabb och att -

Pinellas County Sheriff Bob Gualtieri gjorde under lördagen ett uttalande. »Händelsen är en djup tragedi som skakar hela samhället, och jag är förkrossad å familjens och dess anhörigas vägnar. Vi har inte bara förlorat en hel familj, vi har även förlorat en av stadens mest framstående affärsmän.«

Bredvid artikeln hade man publicerat en blänkare om ett fotbollslag som tagit en trebent alligator som gisslan och krävt en lösensumma om 50 000 dollar. En annan handlade om att en man som var utklädd till polis stoppat en bil som körde för fort – tyvärr visade det sig att fartdåren var polis på riktigt – jag orkade inte läsa klart stycket. Porträttet av Marianne var det enda som hindrade mig från att scrolla vidare. Jag hade kunnat låta bli. Jag hade verkligen kunnat låta bli. Men nu gjorde jag inte det.

Bilden sög in betraktaren – de helt ordinära, vardagliga elementen tycktes disparata, som om tablån klistrats ihop i efterhand, ett gammalt trickfoto. Egentligen var det lustigt – alla attribut och visuella regler gjorde att bilden tolkades som ett familjeporträtt, men mannen och kvinnan bakom Marianne hade kunnat vara vilka som helst. Vicepresidenten med fru, eller några från ett närliggande köpcentrum som i sista minuten rekryterats som statister.

Artikeln i *Tampa Bay Times* publicerades den 20 juni 1999, och var alltså mer än femton år gammal den där eftermiddagen när jag läste den för första gången. Jag satt på mitt lilla kontor i Chicago, ensam i lokalen eftersom

det var lördag – en vacker lördag, en av de första riktiga höstdagarna, med singlande löv och människor som stolt bar sina yllehalsdukar slängda över axeln, med all säkerhet för varma för årstiden. Så trevligt för dem.

2

Branden hade börjat i källaren. Man bedömde att det hade börjat brinna runt halv två på natten, och att elden spritt sig oerhört snabbt – när en granne kontaktade brandkåren en kvart senare var huset så gott som övertänt. Källaren låg i suterrängnivå, omgiven av ett garage och Marianne Wallaces sovrum. I båda dessa hade vad tidningarna kallade »brandfarliga vätskor« förvarats, vilket orsakat en kraftig explosion. Temperaturen i det trånga källarutrymmet blev hastigt mycket hög, och när släckningsarbetet avslutades dagen därpå hade Mariannes kropp befunnit sig i vad som i det närmaste kunde betraktas som ett krematorium i över tolv timmar.

Döden inträffade snabbt och smärtfritt. Om flickan låg och sov märkte hon nog inte ens att det hände, säger brandchefen Leon Austin. Dave och Patsy Wallace hittades i dubbelsängen på övervåningen. Kropparnas placering tydde på att de dött i sömnen. De hade med största sannolikhet inte vaknat av den hastiga brandutvecklingen utan sovit vidare, andats in röken och ovetande glidit in i medvetslösheten. (Jag tänkte på fotografiet av Stefan Zweig och Lotte Altmann, post mortem, cyanidkapslarna nedbrutna i magen och Lottes ansikte mot Stefans axel.) *Fridfullt*, försäkrade Austin läsarna. *Ett fridfullt slut, trots lågornas inferno*.

Temperaturen i Mariannes sovrum hade blivit så hög att

det inte hade funnits en kropp att jordfästa. De enda kvarlevor som återfanns var två tänder, två rejäla oxeltänder. Jag tänkte en stund på det, rullade en penna fram och tillbaka över skrivbordet tills det kändes som att den blivit en del av min handflata. Kvarlevor, ett vackert ord, som frammanade bilden av lågmälda arkeologer som försiktigt borstar bort tusenårig jord med pensel.

Det här är ett proffsjobb, hävdade poliskommissarie Mike Ortiz. *Någon ville att familjen skulle dö.* Sommaren 1999 var han en stilig karl, och under årens lopp förekom han i ett antal intervjuer, inte sällan iförd cowboyhatt. Ortiz åldrades hastigt framför mina ögon: bara fem år senare hade han grånat. Magen hängde över bältet. Hans stora händer låg knäppta framför honom på bordet när han berättade att fallet hade hemsökt honom, letat sig in i hans mardrömmar och dagliga liv, in i hans äktenskap och så vidare och så vidare. *Jag bär familjen Wallaces öde med mig tills dagen jag dör.* Jag hoppades att det var något journalisten pressat ur honom; det verkade väl melodramatiskt.

På tioårsdagen vigde *Tampa Bay Times* ett heluppslag till tragedin, också den här gången entusiastiskt bildsatt – familjen vid en swimmingpool; en ung Patsy i åttiotalsbikini, precis lagom avklätt; den ologiska bildtexten, som om de hade blandat ihop de unga kvinnorna, som om de alla gick att byta ut mot varandra: *Marianne Wallace, född 22 juni 1981, fick inte fylla arton år …*

Jag var själv skyldig till den sortens sentimentala utgjutelser och inte helt koherenta slutsatser; jag hade gjort dussintals, kanske hundratals, reportage av den här typen, även om jag aldrig varit just krimreporter.

De första åren efter college arbetade jag på radio; station efter station – *Du lyssnar på WPR i Wisconsin – idag ser vi upp för lätta skurar! KLDX-FM i Indiana; Det här är WKYX i Chicago och mitt namn är Eric Swenson* – och i veka stunder närde jag en fåfäng dröm om att bli en riktig reporter, i en riktig nyhetskanal. Kanske inte krigskorrespondent, eller politisk journalist, men den som i direktsändning ställer frågor till hjältarna på fältet.

Efter några tidiga morgnar som nyhetsankare i en gudsförgäten stad i Iowa, där jag lyckats komma för sent sex gånger inom loppet av åtta veckor – bönade och bad jag inte när min chef avskedade mig med omedelbar verkan. Jag tog det, som man säger, som en man, och jag var en man som just insett att jag hatade lokala nyheter i allmänhet, föraktade nyhetsrapportering i allmänhet, och, allra mest, avskydde dess vinklade bilder från det som skulle föreställa verkligheten.

Jag lämnade Iowa och tillbringade sommaren hos mina föräldrar, i deras enplansvilla utanför Chicago. Min initiala tanke var att se det som ett slags stipendium, jag befann mig på någon form av konstnärlig vistelse och lade inte pengar på ovidkommande saker som mat och hyra. Jag ägnade tiden åt att skriva – en omsorgsfull dagbok, utkast till romaner – jag listade ämnen jag ville utforska på sikt och det som intresserade mig just då.

Jag skickade essäer och samtidsbetraktelser till ett antal tidningar och tidskrifter, och gjorde (ett tyvärr fruktlöst) försök att utnyttja en kontakt som en av min mors arbetskamrater hade på NPR.

Man måste skriva från en plats där det verkligen känns, förklarade en före detta skolkamrat för mig. Först trodde jag att hon flirtade, men det visade sig vara ett professionellt

råd som hon generöst delade med sig av efter för många glas pinot gris. *Man behöver inte brinna, men det är bra om man känner något överhuvudtaget.*

Jag hamnade förstås inte på NPR, men efter ett antal mödosamma år (och alldeles för många korta frilansuppdrag) som inte behöver beskrivas i detalj landade jag på ett nystartat produktionsbolag. Deras inriktning var långsam journalistik – dra ut på detaljerna, sprida ut dem, locka lyssnaren att tillsammans med berättaren långsamt bli medveten om de eventuella sambanden. Ingenting nyskapande eller oerhört radikalt i sig, hjulet går bara att uppfinna en gång – men ett rum för det som hos mig utvecklats till en vild, brinnande strävan att vara den journalist jag innerst inne visste att jag kunde vara.

Tyvärr blev det snabbt plågsamt påtagligt att det fanns vissa ytterligare hinder. Jag var en utmärkt medarbetare, på många sätt en lagspelare, kompetent, bra på att härma, sämre på att stjäla, jag kunde jonglera omöjliga deadlines och snappa upp detaljer som gått en mindre uppmärksam person förbi.

Smärtsamt nog saknade jag förmågan att hitta ämnet där just min röst kunde tillföra något av särskilt värde. Mina erfarenheter var ordinära. Jag hade storlek 42 i skor, var 174,5 centimeter lång och mina politiska åsikter var ungefär lika ljumma som de flesta andras som röstade på Demokraterna.

Vad jag inte tvivlade på var att jag besatt förmågan. Jag visste bara inte var jag skulle placera den.

Familjen Wallaces öde slukade hela min eftermiddag. Jag hade sagt till Luisa att jag »behövde få undan lite jobb«,

även om jag i själva verket mest ville undvika att skrota runt hemma med henne, eller bli utdragen på promenad. Säsongsrelaterad latte, peka ut söta hundar och barn. En del av mig förstod naturligtvis att det var sådant som krävdes: den oundvikliga stommen för en relation. Det var så man var tillsammans med någon annan. Var hade jag lärt mig det? På tv, av mina föräldrar. Människor jag såg på stan när jag lyckades följa med på lördagspromenaderna.

Jag betraktade dem på håll när de kånkade på sina julgranar i vintertid, gick och handlade tillsammans, gemensam kundkorg och stå och resonera framför hyllan med gochujang och ssamjang, deras respektive fördelar – i början hade det känts nästan outhärdligt intimt att gå till mataffären med Luisa. Jordnötssmör och energibars, den billiga deodoranten jag alltid köpte. Från en dag till en annan slutade jag med fryspizzor och att dricka flera liter mjölk i veckan. Jag kände inte att jag gjorde avkall på något, snarare att jag klev in i något nytt, något mer robust och äkta. Mitt liv hade äntligen tätats i fogarna och antagit formen av en daglig tillvaro, mindre hoprafsad, mer sammanhållen.

Det hade börjat skymma när jag väl samlade ihop mina saker. Jag bestämde mig för att få det att verka som att jag verkligen ansträngt mig för att komma i tid och ökade farten. I all hast skrev jag ut bilderna från den första artikeln, Mariannes skolfotografi, familjeporträttet, och började bli så fäst vid min idé att jag började jogga på stället för att skynda på mig själv. Det kändes bra. Jag rufsade om håret på väg ut, en antydan om en springtur.